

ECONOMISC

ЕКОНОМІКА

УДК 338.439

ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ У КОРОНО-КРИЗИСНИХ УМОВАХ

Галина Атамась¹; Ольга Петренко²

¹Одеський державний університет інтелектуальних
технологій та зв'язку, Одеса, Україна

²Одеський державний аграрний університет,
Одеса, Україна

Резюме. Пандемія covid-19 внесла певні зміни в економіку, що сприяли різкому падінню інвестицій. Встановлено, що в період високої невизначеності, спричиненої поширенням коронавірусу, найбільш важливим та перспективним джерелом відновлення та розвитку підприємств є інвестування. Розглянуто питання (проблеми) теоретичного та практичного напрямку щодо розвитку інвестиційної діяльності підприємств різних сфер економіки. Наведено ретроспективний аналіз інвестиційної діяльності підприємств Одеської області. Визначено зменшення загальної вартості реальних інвестицій підприємств за трирічний період (2018–2020 рр). Найбільш високий попит на інвестиції спостерігався в таких галузях, як транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність (20%), промисловість (19,2%), складське господарство та допоміжна діяльність у сфері транспорту (18,2%). Виявлено особливості інвестиційної діяльності підприємств в кризових умовах. З точки глобальної кон'юнктури, яка впливає на перспективи інвестицій, передусім відзначають три основні галузі: сільське господарство (продукти споживання), інформаційно-комунікаційні технології та фармацевтичну галузь. Встановлено необхідність планування діяльності підприємств для відновлення процесу інвестицій. Ефективне інвестиційне просування потребує вибору правильного фокусу галузей. Для уникнення негативних тенденцій стосовно здійснення капіталовкладень треба знаходити стабілізуючі фактори підвищення рівня їх обсягу. У звичайній ситуації – це передусім удосконалення фінансової та бюджетної політики держави й регіонів, боротьба з інфляцією, реформи в банківській системі, податкове стимулювання тощо. Ключовими напрямками інвестування на найближчу перспективу визначено вкладення в інформаційно-комунікаційні технології та фармацевтичну галузь. Найбільшу привабливість для інвесторів будуть мати також проекти в сфері цифрових технологій. Слід також зазначити потребу підприємств у підтримці з боку держави. Зазначені заходи дозволять сконцентрувати зусилля держави та державно-приватну ініціативу для подолання економічних наслідків пандемії covid-19 та поновити інвестиційний клімат у країні та її регіонах.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційна діяльність, капітал, криза, ефективність діяльності підприємств, капітальні інвестиції, реальні інвестиції, інвестори.

https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2022.02.007

Отримано 07.03.2022

UDC 338.439

INVESTMENT ACTIVITY OF ENTERPRISES IN COVID-19 CRISIS

Halyna Atamas¹; Olga Petrenko²

¹State University of Intelligent Technologies and Telecommunications,
Odessa, Ukraine

²Odessa State Agrarian University, Odessa, Ukraine

Summary. covid-19 pandemic has brought some changes to the economy that have contributed to a sharp drop in investment. It is established that in the period of high uncertainty caused by the spread of coronavirus, the most important and promising source of recovery and development of enterprises is investment. Issues (problems) of theoretical and practical direction in the development of investment activities of enterprises in various sectors of the economy are considered in this paper particularly, retrospective analysis of investment activities of enterprises in Odessa region. Thus, the decrease in the total value of real investments of enterprises for the three-year period (2018–2020) is determined. The highest demand for investment was observed in such sectors as transport, warehousing, postal and courier activities (20%), industry (19.2%), warehousing and ancillary activities in the transport sector (18.2%). Peculiarities of investment activity of enterprises in crisis conditions are revealed. From the point of view of the global situation, which affects the prospects of investment, there are three main areas: agriculture (consumer products), information and communication technologies and the pharmaceutical industry. The need to plan the activities of enterprises to restore the investment process is revealed. Effective investment promotion requires choosing the right focus of industries. In order to avoid negative trends in investment, it is necessary to find stabilizing factors to increase the level of their volume. In the normal situation, this is primarily the improvement of financial and budgetary policies of the state and regions, the fight against inflation, reforms in the banking system, tax incentives and more. Investments in information and communication technologies and the pharmaceutical industry have been identified as key areas of investment in the near future. Projects in the field of digital technologies will also be the most attractive for investors. The need for state-supported enterprises should also be noted. These measures will make it possible to concentrate the efforts of the state and public-private initiative to overcome the economic consequences of covid-19 pandemic and restore the investment climate in the country and its regions.

Key words: investment, investment activity, capital, crisis, efficiency of enterprises, capital investments, real investments, investors.

https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2022.02.007

Received 07.03.2022

Постановка проблеми. В умовах ринкових перетворень центр економічної діяльності переміщується до основної ланки економіки – підприємства. Головною метою функціонування сучасних підприємств є досягнення економічного ефекту. Ефективність забезпечує підприємствам конкурентоспроможна продукція (послуги), яку можна отримати, використовуючи новітні технології, автоматизацію та модернізацію, «ноу-хау» та інші фактори науково-технічного прогресу. Все це потребує від підприємств інвестицій. Таким чином інвестиційна діяльність є найважливішою для розвитку підприємства. Найбільш значущими ці питання є в період кризи, до останньої з яких відноситься коронокриза. Це зумовлює значущість вивчення питань, пов'язаних з інвестиційною діяльністю підприємств у кризисних умовах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Пандемія covid-19 викликала в 2020 році різке падіння глобальних прямих іноземних інвестицій, що в результаті відкотилися на рівень 2005 року. Криза вплинула на найпродуктивніші види інвестицій, а саме на інвестиції в промислові та інфраструктурні проекти, що не могло не відобразитися на ефективності інвестування підприємств. Відповідно цьому питанню приділяють багато уваги вітчизняні та іноземні науковці, зокрема Атамась Г. П., Базиліук Я. Б., Гейко Т. Ю., Дешко А. Л., Кісіль М., Петренко О. П., Покришка Д. С., Харчук С. А., Шайтанова Є. С.,

Шевченко А. А., Radek Zdeněk, Jana Lososová, Л. Дж. Гітман, М. Д. Джонк та інші. Основна увага зараз приділяється процесу відновлення. Проте проблема полягає не тільки в тому, щоб перезапустити економіку, але й у тому, щоб відновлення стало стійкішим і здатним краще протистояти майбутнім кризам. Тому інвестиційна діяльність підприємств потребує подальшого дослідження.

На думку Шайтанової Є. С., «інвестиції забезпечують розвиток економіки, тому необхідно стимулювати зростання інвестицій в основний капітал підприємств» [1, с. 175].

Харчук С. А. вказує на те, що «Інвестиційна діяльність стає найважливішою складовою світових економічних відносин, що впливає на інтереси все більшої кількості підприємств як тих, які приймають інвестиції, так і тих, які є їхніми джерелами» [2, с. 66].

Деякі науковці відзначають «недостатність власних ресурсів підприємств і невідповідність національної економіки до роботи в умовах кризи, що призводить до суттєвого зниження обсягів виробництва, старіння основних фондів, стрімкого погіршення фінансового стану суб'єктів господарювання» [3].

Автори Рабека Жденика та Яна Лососова відзначають, що обсяг інвестування залежить від наявних власних джерел фінансування, доступу до банківських позик та обсягу грантів. Сприятливий розвиток прибутковості та зниження процентних ставок за кредитами впливають на інвестиційний клімат підприємства. Таким чином, можна стверджувати, що стимулом для оновлення матеріальних цінностей є не лише можливість отримання грантів на інвестиційні проекти, а й загальний економічний стан підприємств разом із умовами банківського кредитування [4, с. 55].

Мета статті – аналіз та обґрунтування доцільності проведення інвестиційної діяльності підприємств в умовах пандемії covid-19.

Постановка завдання. У світлі масштабів проблеми необхідно визначити оптимальний підхід, що дозволяє заохочувати інвестиції в період кризи, знаходити баланс між стимулюванням інфраструктури та промисловості й вирішувати завдання реалізації планів відновлення.

Виклад основного матеріалу. Ефективна діяльність підприємств, їх фінансова стійкість та незалежність у довготерміновій перспективі визначається рівнем інвестиційної активності господарюючого суб'єкта та діапазоном інвестицій.

У загальному вигляді поняття «інвестиції» означає вкладення капіталу з метою збільшення його величини у майбутньому. Інвестиції є найважливішим елементом господарської діяльності підприємств в умовах ринкових перетворень, тому що складають матеріальну основу для його розвитку. Згідно з законом «Про інвестиційну діяльність» інвестиції визначаються як сукупність усіх видів майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької діяльності, в результаті якої створюється прибуток (дохід) або досягається соціальний ефект [5].

Виходячи з основних положень Закону «Про інвестиційну діяльність», інвестиції підприємства – це:

- головне джерело формування виробничого потенціалу;
- механізм забезпечення простого та розширеного відтворення;
- основний механізм реалізації стратегічних завдань економічного розвитку;
- головний механізм оптимізації структури активів;
- основний фактор формування довготермінової структури капіталу;
- найважливіша умова забезпечення зростання ринкової вартості підприємства;
- інструмент реалізації інноваційної політики тощо.

Дотепер в економічній літературі не існує єдиної думки вчених щодо поняття сутності «інвестиції». Але серед різних підходів та трактувань можна виділити головне – інвестиції розглядаються як «вкладення». Інвестиції – це довготермінові вкладення капіталу, направлені на забезпечення підприємств факторами виробництва (реальні

інвестиції) або на придбання цінних паперів (фінансові інвестиції). Вибір того чи іншого напрямлення вкладень визначається багатьма чинниками, серед яких найважливішими є: інвестиційний клімат у країні, стан матеріально-технічної бази підприємств, кредитна політика, система оподаткування та ін.

Практика показує, що для сучасних суб'єктів господарювання пріоритетними є реальні інвестиції. Вони вирішують цілий комплекс економічних завдань суб'єктів господарювання, сприяють реформам, які відбуваються в економіці сучасних підприємств та їх реструктуризації.

Ефективність використання реальних інвестицій залежить від їх складу та структури. Практично структура реальних інвестицій це співвідношення між основним і оборотним капіталом. Тобто реальні інвестиції можуть бути направлені як у матеріальні активи, так і у нематеріальні активи. До інвестицій у матеріальні активи належать інвестиції в житлові та нежитлові будівлі, інженерні споруди, машини, обладнання та інвентар, транспортні засоби, землю, довготермінові біологічні активи тваринництва та рослинництва, інші матеріальні активи. До інвестицій у нематеріальні активи належать інвестиції в придбання або створення власними силами прав користування природними ресурсами та майном, програмного забезпечення та баз даних, прав на комерційні позначення, на об'єкти промислової власності, авторських і суміжних прав, патенти, ліцензії, концесії тощо.

Оцінити склад і структуру реальних інвестицій сучасних підприємств можна на прикладі підприємств Одеської області за 2018–2020 рр. (табл. 1).

Таблиця 1

Склад і структура капітальних інвестицій підприємств Одеської області за 2018–2020 рр.

Table 1

Composition and structure of capital investments of enterprises in Odessa region for 2018–2020

Показники	2018 р.		2019 р.		2020 р.		2020 р. до 2018 р. (+;-)	
	млн грн	%	млн грн	%	млн грн	%	млн грн	%
Інвестиції у матеріальні активи – всього:	23423	98,5	20288	96,2	20406	95,2	-3017	-3,3
у т.ч. житлові будівлі	2769	11,6	2890	13,7	2210	10,3	-559	-1,3
нежитлові будівлі	5095	21,4	5552	26,3	3666	17,1	-1429	-4,3
інженерні споруди	3602	15,2	2892	13,7	4244	19,8	642	4,6
машини, обладнання та інвентар	8400	35,3	6233	29,6	6738	31,4	-1662	-3,9
транспортні засоби	2695	11,3	1735	8,2	2341	10,9	-354	-0,4
земля	110	0,5	75	0,4	33	0,2	-77	-0,3
довготермінові біологічні активи рослинництва й тваринництва	53	0,2	62	0,3	43	0,2	-10	0,0
інші матеріальні активи	699	3,0	849	4,0	1131	5,3	432	2,3
Інвестиції у нематеріальні активи Усього:	365	1,5	792	3,8	1032	4,8	667	3,3
у т.ч. програмне забезпечення та бази даних	168	0,7	19	0,1	276	1,3	108	0,6
права на комерційні позначення, об'єкти промислової власності, авторські та суміжні права, патенти, ліцензії, концесії тощо	93	0,4	359	1,7	685	3,2	592	2,8
інші нематеріальні активи	104	0,4	414	2,0	71	0,3	-33	-0,1
Усього інвестицій	23788	100	21080	100	21438	100	-2350	x

*Джерело: складено авторами на підставі [5].

Наведені дані у табл. 1 переконливо засвідчують, що вартість реальних інвестицій підприємств Одеської області за період дослідження (2018–2020 рр.) має тенденцію до зменшення на 2350 млн грн, або на 9,9%. У структурі реальних інвестицій лєвова частка належить інвестиціям у матеріальні активи. Їх відсоток в 2018 році складав 98,5%, а в 2020 р. – 95,2%. Інвестиції в машини, обладнання та інвентар були найбільш привабливими, тому що відсоток їх у структурі матеріальних інвестицій коливався від 35,3% у 2018 р. до 31,4% у 2020 р. Вартість інвестицій у нематеріальні активи хоча й має тенденцію до зростання, але складає невеликий відсоток у загальній вартості реальних інвестицій. Оптимальною вважається структура, коли у вартості реальних інвестицій 80% складають інвестиції в основний капітал, а решта – в оборотний [7].

Зменшення загальної вартості реальних інвестицій підприємств Одеської області за трирічний період (2018–2020 рр.) є очікуваними, тому що сталася економічна криза, пов'язана з пандемією covid-19. Протидіяти падінню інвестиційного попиту було практично неможливо.

Пандемія covid-19 виявилася шоком для всієї світової економіки. Було введено багато обмежень на діяльність широкого кола підприємств. Під час пандемії дуже різко зупинили виробничу діяльність більшість організацій, що призвело до часткового або повного порушення економічної активності суб'єктів господарювання. Вони втратили повністю або частково ресурси, доходи, інвестиційну привабливість. Найбільше постраждали такі галузі, як повітряні та морські перевезення, туристичний сектор та індустрія дозвілля і розваг.

Пандемія covid-19 порушила нормальне функціонування підприємств і стала реальною загрозою розвитку їх ефективної інвестиційної діяльності. На відміну від інших фінансово-економічних видів криз, які існували до цього часу, сучасна коронакриза має свої особливості, а саме, призупинилося (або зовсім зупинилось) функціонування підприємств на фоні процесу роз'єднання країн (закрилися кордони), що створило жорсткі торговельні обмеження між країнами. Національні економіки стали «закритими», що зруйнувало економічний баланс як в середині держав, так і між ними. Щоб зменшити втрати господарюючих суб'єктів від негативного впливу коронакризи та прискорити їх економічну рецесію, треба планувати діяльність підприємств за умов відновлення процесу інвестицій.

Ефективне інвестиційне просування потребує вибору правильного фокусу галузей. Тому на прикладі підприємств Одеської області (за видами економічної діяльності) доцільно оцінити сфери, в які були направлені капітальні інвестиції до коронакризи. Галузева структура реальних інвестицій підприємств Одещини (за видами економічної діяльності) за 2018–2020 рр. представлена в таблиці 2.

Таблиця 2

Склад і структура капітальних інвестицій організацій
за видами економічної діяльності Одеської області за 2018–2020 рр.

Table 2

Composition and structure of capital investments of organizations
by types of economic activity in Odessa region for 2018–2020

Показники	2018р.		2019р.		2020р.		2020 р.до 2018 р. (+;-)	
	млн грн	%	млн грн	%	млн грн	%	млн грн	%
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Усього інвестицій	23788	100	21080	100	21438	100	-2350	x
Сільське господарство, мисливство та надання пов'язаних із ними послуг	3319	13,9	1925	9,1	1066	4,9	-2253	-9,0

1	23	3	4	5	6	7	8	9
Промисловість	3359	14,1	3185	15,1	4115	19,2	756	5,1
Будівництво	2887	12,1	3005	14,3	2715	12,7	-172	0,6
Гуртова та роздрібна торгівля, ремонт автотранспортних засобів	1120	4,7	1132	5,4	763	3,6	-357	-1,1
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	4633	19,5	4092	19,4	4296	20,0	-337	0,5
Наземний і трубопровідний транспорт	596	2,5	293	1,4	240	1,1	-356	-1,4
Складське господарство та допоміжна діяльність у сфері транспорту	4004	16,8	3774	17,9	3912	18,2	-92	1,4
Інформація та телекомунікації	274	1,2	116	0,6	347	1,6	73	0,4
Комп'ютерне програмування та надання інших інформаційних послуг	101	0,4	15	0,07	10	0,05	-91	-0,35
Фінансова та страхова діяльність	208	0,9	368	1,7	315	1,5	107	0,6
Операції з нерухомим майном	1484	6,1	977	4,6	707	3,3	-777	-2,8
Інші види діяльності	1803	7,7	2198	10,4	2952	13,8	1149	6,1

*Джерело: складено авторами на підставі [5].

За підсумками у 2020 році підприємствами Одеської області (табл. 2) було залучено 21438 млн грн інвестицій. Найбільший попит на інвестиції спостерігався у таких галузях, як транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність (20%), промисловість (19,2%), складське господарство та допоміжна діяльність у сфері транспорту (18,2%). З точки глобальної кон'юнктури, яка впливає на перспективи інвестицій в умовах негативних наслідків впливу пандемії covid-19 у країнах з перехідною економікою передусім відносять три основні галузі: сільське господарство (продукти споживання), інформаційно-комунікаційні технології та фармацевтичну галузь [7]. Такий досвід є актуальним у формуванні інвестиційного клімату підприємств Одеської області в умовах неординарної кризи, спричиненої поширенням коронавірусу.

Поглиблюючи аналіз (табл. 2) відзначаємо, що скорочення інвестицій підприємств Одеської області в цілому на суму 2350 млн грн за 2018–2020 рр. вплинуло на зміну в таких галузях, як сільське господарство (максимальний спад у три рази); наземний і трубопровідний транспорт (зменшення на 59,7%); гуртова та роздрібна торгівля, ремонт автотранспортних засобів (зменшення на 31,9%); транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність (зменшення на 7,3%); будівництво (зменшення на 6%) тощо. Коронакриза виявилася одним із наймогутніших факторів, яка порушила динаміку інвестиційної активності підприємств.

Зберегли позитивну динаміку щодо нарощування вартості реальних інвестицій такі галузі, як фінансова та страхова діяльність (приріст 51,4%); інформація та телекомунікації (приріст 26,6%); промисловість (приріст 22,5%) та інші види діяльності. Щоб у подальшому уникнути негативних тенденцій стосовно здійснення капіталовкладень, треба знаходити стабілізуючі фактори підвищення рівня їх обсягу. У звичайній ситуації це передусім удосконалення фінансової та бюджетної політики держави та регіонів, боротьба з інфляцією, реформи у банківській системі (актуальними залишаються питання з надання кредиту підприємствам), податкове стимулювання тощо. В період продовження непередбачуваних подій, пов'язаних з карантинними заходами з ліквідації наслідків пандемії covid-19 цього стає недостатньо. Треба знаходити нові шляхи на відродження реального сектора економіки в цілому та ефективний розвиток за умов максимального залучення інвестицій у ті галузі, які в минулому не були пріоритетними. На наш погляд, більше шансів на реалізацію інвестиційних проектів залишиться у тих секторах економіки, де в наслідок пандемії є великий попит. Наприклад, це стосується медично-біологічної та фармацевтичної

галузей. Найбільшу привабливість для інвесторів будуть мати проекти в сфері цифрових технологій та ділові послуги.

Відновлення та збільшення інвестицій для подолання підприємствами економічних наслідків пандемії covid-19 повинно спиратися на різні фінансові інструменти та на допомогу з боку держави. В рамках підтримки та забезпечення нової якості економічного зростання підприємств з боку держави Національним інститутом стратегічних досліджень була розроблена національна Програма економічного відновлення на 2021–2025 рр. [8]. Планування економічного відновлення на цей період дозволить сконцентрувати зусилля держави та державно-приватну ініціативу для подолання економічних наслідків пандемії COVID-19, а також відповісти на виклики, пов'язані з нарощуванням технологічних, цифрових, економічних та соціальних розривів з іншими державами та поновити інвестиційний клімат у країні та її регіонах.

Висновки. Інвестиції в умовах високої невизначеності, спричинені поширенням коронавірусу, є найважливішим та перспективним джерелом відновлення та розвитку підприємств. Ефективне інвестиційне просування потребує вибору правильного фокусу галузей. За прогностичними оцінками ключовими напрямками інвестування на найближчу перспективу будуть вкладення саме в інформаційно-комунікаційні технології та фармацевтичну галузь. Найбільшу привабливість для інвесторів будуть мати проекти в сфері цифрових технологій. Під час подолання економічних наслідків, заподіяних пандемією, підприємства потребують підтримки з боку держави. В цьому напрямку важливим є виконання плану Програми економічного відновлення економіки України на період 2021–2025 рр., що дозволить сконцентрувати зусилля держави та державно-приватну ініціативу для подолання економічних наслідків пандемії covid-19 й поновити інвестиційний клімат у країні та її регіонах.

Conclusions. Based on the investigation, it should be noted that investment in conditions of high uncertainty caused by the spread of coronavirus is the most important and promising source of recovery and development of enterprises. Effective investment promotion requires choosing the right focus of industries. According to forecast estimates, the key areas of investment in the near future will be investments in information and communication technologies and the pharmaceutical industry. Projects in the field of digital technologies will be the most attractive for investors. In overcoming the economic consequences of the pandemic, businesses need support from the state. In this regard, it is important to implement the plan of the Economic Recovery Program of Ukraine for the period 2021–2025, which will focus state efforts and public-private initiative to overcome the economic consequences of the covid-19 pandemic and restore the investment climate in the country and its regions.

Список використаної літератури

1. Шайтанова Є. С. Моделювання управління інвестиційними ресурсами підприємства. Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії. 2018. Випуск 4 (16). С. 174–178.
2. Харчук С. А. Стан інвестиційної діяльності підприємств України в умовах економічної нестабільності. Економіка та держава. 2020. № 1. С. 66–72.
3. Петренко О. П., Шевченко А. А., Атамась Г. П. Інституційне забезпечення державного управління у сфері залучення інвестицій в національну економіку. Економіка харчової промисловості. 2021. № 13. URL: <https://journals.onaft.edu.ua/index.php/fie/article/view/2217> (дата звернення: 21.02.2022 р.)
4. Radek Zdeněk, Jana Lososová. (2020): Investments of Czech farms located in less favoured areas after EU accession. *Agric. Econ. – Czech*, 2020. 66: 55-64
5. Конституція України: Закон України «Про інвестиційну діяльність» від 18 вересня 1991 р. № 47. Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України. 1991. № 47. Ст. 646. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text> (дата звернення 22.02.2022р.)
6. Офіційний сайт Головного управління статистики в Одеській області. 2021. URL: www.od.ukrstat.gov.ua (дата звернення: 06.12.2021р.)
7. Ukraine in 2020–2021: Aftermath of the Pandemic. Department for strategic planning and macroeconomic forecasting. Kyiv 2020. URL: [Concensus_Forecast_#53_2021_ukr.pdf](https://www.concensus.gov.ua/Concensus_Forecast_#53_2021_ukr.pdf) (дата звернення: 17.12.2021р.)

8. Базиліук Я. Б., Покришка Д. С., Гейко Т. Ю., Дешко А. Л. Щодо заходів економічного відновлення України. Національний інститут стратегічних досліджень. URL: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2021-01/zahody-ekonomichnogo-vidnovlennya.pdf> (дата звернення: 16.12.2021 р.).
9. Доповідь про світові інвестиції 2021. Організація об'єднаних НАЦІЙ Женева, 2021. URL: https://unctad.org/files/wir2021_overview_ru (дата звернення: 18.12.2021 р.).

References

1. Shaitanova Ye. S. Modeliuvannya upravlinnia investytsiinymy resursamy pidpriemstva. Ekonomichnyi visnyk Zaporizkoi derzhavnoi inzhenernoi akademii. 2018. No. 4 (16). P. 174–178. [In Ukrainian].
2. Kharchuk S. A. Stan investytsiinoi diialnosti pidpriemstv Ukrainy v umovakh ekonomichnoi nestabilnosti. Ekonomika ta derzhava. 2020. No. 1. P. 66–72. [In Ukrainian].
3. Petrenko O. P., Shevchenko A. A., Atamas H. P. Instytutsiine zabezpechennia derzhavnogo upravlinnia u sferi zaluchennia investytsii v natsionalnu ekonomiku. Ekonomika kharchovoi promyslovosti. 2021. No. 13. URL: <https://journals.onaft.edu.ua/index.php/fie/article/view/2217> (accessed: 21.02.2022). [In Ukrainian].
4. Radek Zdeněk, Jana Lososová. (2020): Investments of Czech farms located in less favoured areas after EU accession. Agric. Econ. – Czech, 2020. 66: 55-64.
5. Konstytutsiia Ukrainy: Zakon Ukrainy “Pro investytsiinu diialnist” vid 18 veresnia 1991 r. No. 47. Verkhovna Rada Ukrainy. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. 1991. No. 47. St. 646. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text> (accessed: 22.02.2022). [In Ukrainian].
6. Ofitsiyni sait Holovnoho upravlinnia statystyky v Odeskii oblasti. 2021. URL: www.od.ukrstat.gov.ua (accessed: 06.12.2021). [In Ukrainian].
7. Ukraine in 2020–2021: Aftermath of the Pandemic. Department for strategic planning and macroeconomic forecasting. Kyiv 2020. URL: [Concensus_Forecast_#53_2021_ukr.pdf](https://www.concensus.gov.ua/Concensus_Forecast_#53_2021_ukr.pdf) (accessed: 17.12.2021). [In Ukrainian].
8. Bazyliuk Ya. B., Pokryshka D. S., Heiko T. Yu., Deshko A. L. Shchodo zakhodiv ekonomichnoho vidnovlennia Ukrainy. Natsionalnyi instytut stratehichnykh doslidzhen. URL: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2021-01/zahody-ekonomichnogo-vidnovlennya.pdf> (accessed: 16.12.2021). [In Ukrainian].
9. Dopovid pro svitovi investytsii 2021. Orhanizatsiia obiednanykh NATsII Zheneva, 2021 URL: https://unctad.org/files/wir2021_overview_ru (accessed: 18.12.2021).